

**ЩОРІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС
УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
(на прикладі Херсонського факультету ОДУВС)**

Вайда Тарас Стенанович

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної фізичної
та вогневої підготовки Херсонського
факультету Одеського державного
університету внутрішніх справ

Саратовський Олександр Вікторович

старший викладач кафедри фізичного
виховання факультету суднової
енергетики Херсонської державної
морської академії

Аналіз нормативної бази в галузі фізичного виховання показує, що керівництвом держави, профільними міністерствами – Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді та спорту України, в тому числі й спільного блоку (Міністерства внутрішніх справ України – далі МВС), активно вживаються заходи щодо підвищенні рівня фізичної підготовки населення України, зокрема, військовослужбовців (Збройних Сил України, Національної гвардії України тощо) та правоохоронців.

З метою виконання покладених на поліцейські підрозділи завдань правоохоронці зобов'язані мати належну фізичну підготовку, організація котрої забезпечується та контролюється у відповідності з відомчим нормативним документом – наказом МВС України «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» від 26.01.2016 № 50 [1]. Особливо важливе практичне значення моніторинг фізичної підготовки різних верств населення, в першу чергу працездатного віку, має з врахуванням тривалого періоду фактичного ведення бойових дій в межах заходів оборони в рамках операції об'єднаних сил (далі – ООС) на сході держави.

Метою та завданнями щорічного оцінювання є визначення рівня фізичної підготовленості населення України та його подальше підвищення, створення належних умов для фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я, забезпечення здатності до високопродуктивної праці, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції [2; 3].

Професійна готовність поліцейського до ефективних дій під час охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю тісно пов'язана з його фізичною підготовкою.

Питаннями удосконалення фізичної підготовки та фізичного виховання молоді, зокрема працівників поліції, переймаються багато науковців: М. Арвісто, В. Бальсевич, С. Бутов, Г. Заярін, Л. Лубишева, В. Люкевич, С. Матюхін, О. Несін, А. Павлуки, В. Плиско, О. Погребняк, С. Решко, А. Семенов, К. Хайнеманн та багато інших вчених.

Результати критичного аналізу попередніх досліджень та наукових публікацій показують, що реалізація освітньої технології масового тестування стану та визначення рівня фізичної підготовки різних категорій учасників освітнього процесу фахівцями в галузі фізичного виховання у практичній діяльності відомчих ЗВО МВС України належного місця не знаходила.

Зокрема, не розглядувалися та не обґрунтовувалися організаційно-управлінські й нормативні (спеціальні) педагогічні умови щодо належного забезпечення вирішення піднятої проблеми.

Також, як показує практика, системних заходів щодо масової діагностики рівня фізичної підготовленості й інших верств суспільства протягом останнього десятиліття (до 2017 року) на державному рівні не проводилося. Крім того, окремі категорії населення часто залишаються взагалі поза увагою при діагностуванні рівня їх фізичної підготовленості, особливо громадяни працездатного віку.

На нашу думку, в сучасних умовах реформування МВС та Національної поліції України вимагає подальшого дослідження й така проблема, як удосконалення напрямів фізичної підготовки поліцейських та майбутніх юристів під час їх підготовки у ЗВО МВС України, перш за все на основі вивчення закордонного досвіду з

цього напрямку при підготовці працівників поліції для правоохоронних органів країн Європи та світу.

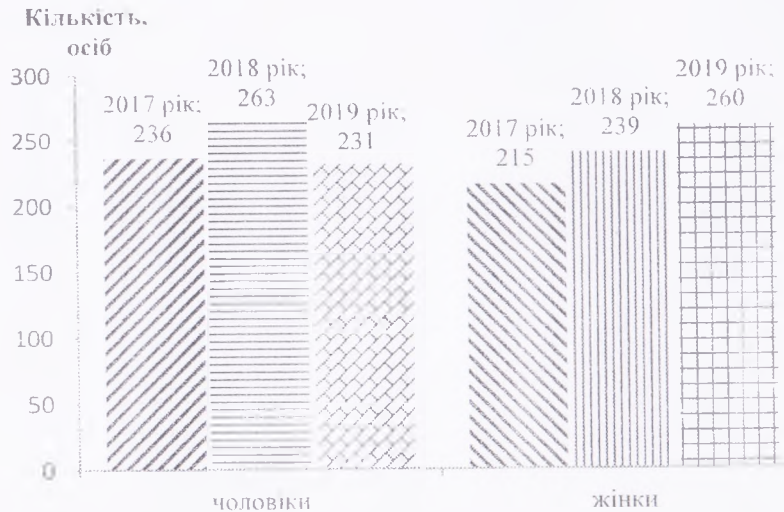
Тому на особливу увагу, з врахуванням особливостей правоохоронної діяльності, підвищених вимог до професійної готовності поліцейського щодо його дій в екстремальних умовах питання удосконалення фізичної підготовки працівника поліції потребує подальшого наукового дослідження, застосування різноманітних ефективних педагогічних технологій з цього аспекту освітнього процесу.

Це в свою чергу вимагає розробки та впровадження ефективних інноваційних програм, форм та методів спеціальної фізичної підготовки у систему фахового навчання правоохоронців у ЗВО МВС України як під час практичних занять, так і в позааудиторній роботі з фізичного виховання.

Проведення заходів щодо організованого і об'єктивного оцінювання фізичних якостей у значній кількості осіб ЗВО передбачає перш за все розробку надійної методики оцінювання фізичної підготовленості, котра включає обґрунтування як необхідних організаційно-педагогічних, так і дотримання спеціальних умов.

Охарактеризуємо експериментальну базу, порядок проведення та отримані результати нашого дослідження. Всього у складанні тестів у 2017 році брало участь 451 особа з числа перемінного та постійного складу Херсонського факультету (з них 236 особи – чоловіки, 215 осіб – жінки), що складає 84,9 % від його загальної кількості. В 2018 році у щорічному тестуванні брало участь всього 502 особи з числа перемінного та спокійного складу ХФ ОДУВС, з них – 263 особи – чоловіки, 239 осіб – жінки (83,9% від загальної кількості особового складу). В 2019 році в тестуванні безпосередньо брало участь 491 особа, з них 231 особи – чоловіки та 260 осіб – жінки (85,4 % від загальної кількості особового складу підрозділу) (див. діаграма 1).

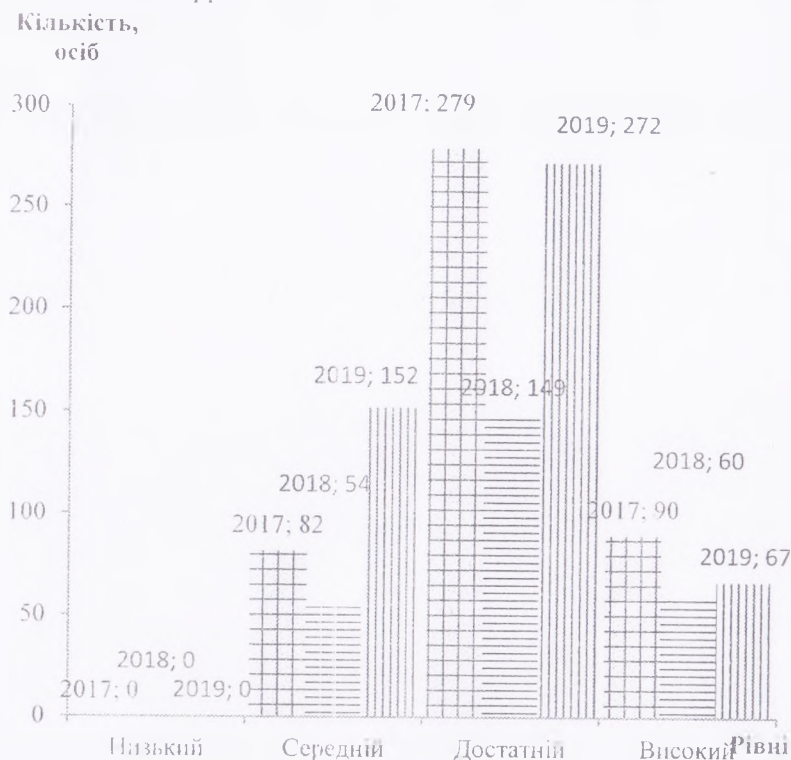
Діаграма 1 Кількість учасників, що брали участь у державному тестуванні, та їх розподіл за статтю (2017, 2018 та 2019 рр.).

Результати тестування та їх інтерпретація. Отримані в кожному році відповідні результати складання тестів в межах нашого дослідження використано для опрацювання та узагальнення. За рівнями фізичної підготовленості кількість осіб, які брали участь у тестуванні, розподілились за роками наступним чином (див. діаграму 2):

Результати тестування протягом 2017-2019 рр. свідчать про домінування достатнього рівня фізичної підготовленості курсантів, студентів та атестованих працівників поліції (279 осіб, що складає 61,8% від загальної кількості осіб, які брали участь у оцінюванні у 2017 році; 149 осіб або 56,2% від загальної кількості – відповідно у 2018 році та 272 особи або 55,4 % у 2019 році). Значна кількість осіб складала нормативи на високому рівні (90 осіб або 19,9 % у 2017 році, 60 осіб чи 17,9 % – у 2018 році та 67 осіб або 13,6 % у 2019 році). Такий стан пояснюється, зокрема, відомчою належністю навчального закладу зі спеціальними умовами навчання до компетенції МВС України і, у зв'язку з цим, підвищеними вимогами до фізичної підготовки курсантів, студентів та постійного атестованого особового складу, що ставляться до них.

Діаграма 2. Розподіл за рівнями фізичної підготовки перемінного та постійного складу Херсонського факультету ОДУВС (2017, 2018 та 2019 рр.).

Щодо відсутності осіб з низьким рівнем фізичної підготовленості, то такий стан справ пояснюється тим, що окремі студенти (працівники), котрі відносяться до груп лікувальної фізкультури (мають деякі протипоказання щодо стану здоров'я для складання нормативів на момент проведення державного тестування, або відсутня їх згода на участь у тестуванні) нормативи державного тестування не склали.

З метою подальшого удосконалення фізичної підготовленості постійного та перемінного особового складу ЗВО пропонуємо наступні організаційно-педагогічні підходи та заходи [4-7]: 1) науково-педагогічному складу кафедри спеціальної фізичної та

вогневої підготовки Херсонського факультету активніше залучати курсантів та студентів до роботи у спортивних секціях; 2) потребує більш відповідального ставлення атестованого складу (поліцейських) до відвідування занять з таких напрямів як фізична підготовка та тактика самозахисту, котрі регулярно проводяться у системі службової підготовки правоохоронців; 3) стимулювання кращих спортсменів навчального підрозділу, популяризація їх досягнень у ЗМІ (наприклад, на сайті Херсонського факультету ОДУВС, на сторінках підрозділу в соціальних мережах Фейсбук та Інстаграм); 4) керівництву ЗВО та профільній кафедрі приділяти більшу увагу розвитку матеріально-технічної бази для занять курсантами та студентами фізичною культурою та спортом; 5) проводити систематичні першості навчального закладу, а також брати участь у спортивних змаганнях, котрі організуються та проводяться за його межами – наприклад, а) Херсонським обласним відділенням Комітету з фізичної культури та спорту МОН України – серед ЗВО 3-4 рівнів акредитації; б) громадською організацією «Херсонська обласна організація фізкультурно-спортивного товариства «Динамо» України» – серед правоохоронних підрозділів регіону; в) спортивними клубами та ДЮСШ на їх базі – з професійно-прикладних видів спорту (самбо, дзюдо, рукопашний бій тощо).

На основі поведеного тестування фізичної підготовки курсантів, студентів та постійного складу Херсонського факультету ОДУВС можемо зробити наступні узагальнення.

Отримані експериментальні дані підтвердили нашу гіпотезу щодо домінування у відомчому ЗВО МВС України достатнього рівня. Потребує особливої уваги, на наш погляд, такий вид фізичного виховання як кросова підготовка молоді – саме з цього виду легкої атлетики курсантська та студентська молодь зазнає значних утруднень при складанні нормативів під час щорічного тестування.

Серед шляхів удосконалення рівня фізичної підготовленості перемінного та спокійного складу вважаємо за потрібне внести зміни в організацію фізичного виховання ЗВО, передбачивши залучення до участі в спортивних змаганнях більшої кількості курсантів та студентів, а не одних і тих самих спортсменів.

Перспективами для подальших досліджень вважаємо розв'язання наступних проблем: 1) проведення порівняльного аналізу отриманих результатів державного тестування рівня фізичної

підготовки різних ЗВО регіону; 2) вивчення передового досвіду організації фізичного виховання у провідних ЗВО з розвинутою матеріально-технічною базою та підготовленими науково-педагогічними кадрами; 3) визначення утруднень та вияснення їх причин при складанні курсантською/студентською молоддю окремих нормативів силового чи швидкісного спрямування, а також при діагностуванні такої якості як витривалість.

Література

1. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50. URL. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70260-16>. (дата звернення 14.10.2019).

2. Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України: постанова Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 року № 1045. URL. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1045-2015-%D0%BF>. (дата звернення: 14.10.2019).

3. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1045: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2018 року № 461. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/461-2018-%D0%BF> (дата звернення: 14.10.2019).

4. Вайда Т. С., Пришва О. Б., Чайковський В. М. Здоровий спосіб життя як необхідний фактор в системі юнацького спорту вищого юридичного закладу. Актуальні проблеми юнацького спорту : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Херсон, 25-26 верес. 2003 р. Херсон, 2003. С. 140-143.

5. Вайда Т. С., Возна І. В. Актуальні проблеми фізичного виховання та організації здорового способу життя курсантів та студентів ВНЗ МВС України. Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчання: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 13-14 верес. 2007 р. Дніпропетровськ, 2008. Ч. 1. С. 131-134.

6. Вайда Т. С., Кузисцов О. І. Фахові вимоги та організаційно-методичні основи виховання фізичної культури правоохоронців в

умовах ВНЗ МВС України. Становлення особистості професіонала: перспективи її розвиток : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 19 лют. 2010 р. Одеса, 2010. С. 58-60.

7. Вайда Т. С., Кузнєцов О. І. Щорічне оцінювання фізичної підготовленості постійного та перемінного складу закладів вищої освіти МВС України як технологія державного контролю за станом їх фізичної підготовки і здоров'я. Юридичний бюлетень: наук. журнал / редкол. О. Г. Предместніков та ін. Одеса: ОДУВС, 2018. Випуск 8. С. 440-452.

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ СИЛАМИ ТА СПЕЦЗАСОБІВ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

Валєєв Руслан Гельманович

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

Важливим аспектом протидії злочинам постає застосування поліцією заходів примусу. За своєю юридичною природою примусові поліцейські заходи є «винятковими заходами адміністративного примусу, що безпосередньо припиняють наявні правопорушення або об'єктивно протиправні діяння» [1, с. 172]. Їхній виключний характер передбачає, що вони застосовуються поліцейськими за умов, що інші поліцейські заходи не є ефективними чи доцільними у відповідній ситуації.

До заходів поліцейського примусу законодавство відносить

- фізичний вплив (силу),
- застосування спеціальних засобів
- застосування вогнепальної зброї [2, ч. 1 ст. 42].

Згідно профільного Закону, «фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників» [2, ч. 2 ст.